ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 123, Aralık 2021, s. 523-525

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.54107>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
7.11.2021

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.12.2021

Dr. Cemal OKÇU

Bursa Uludağ Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
cemalokcu16@gmail.com
Orcid: 0000-0003-0606-0939

YUNUS EMRE'NİN RİSALETÜ'N-NUHSİYE VE DİVAN'ININ VAHİT PAŞA-2 (3365-5) NÜSHASI -METİN-¹

Dinî-tasavvufî Türk edebiyatının ilk ve önemli temsilcilerinden biri olan Yunus Emre (1240-1320 M.), fikirleri ve şiirleriyle yaşadığı dönemden bugüne evrensel bir üne ulaşmıştır. Yunus Emre, dil olarak sâde fakat derin ifade gücüyle kaleme aldığı şiirlerinde Türkçeyi edebileştirmiş, millî dil ve edebî formlarla kendisine has bir varlık, bilgi, aşk ve ahlâk felsefesi ortaya koymuştur. Onun şiirlerindeki mesajları pek çok kesim tarafından aktarılarak insanların belleklerinde yer etmiştir

XIII. asrın ortaları ile XIV. asrın başlarında yaşadığı tahmin edilen, ilk Türkçe *Dîvân* 'ı tertip edip *Risâletü'n-nushiyye* adında bir de Türkçe mesnevi kaleme alan Yunus Emre'nin, hem Türk tasavvuf tarihinde hem de Türk edebiyatında müstesna bir yeri vardır.

Hayatı hakkındaki bilgilere daha çok menkıbeler üzerinden ulaşılan Yunus Emre, siyasi ve toplumsal çatışmaların yoğun olduğu bir dönemde yaşamıştır. Moğol saldırılarının arttığı, kardeş ve taht kavgalarının yaşandığı, halkın ağır vergiler altında ezildiği, sosyoekonomik yapının bozulmaya başladığı bu devirde Yunus Emre sözleriyle halka umut olmuştur. Maddi ve manevi zarar gören, buhrana sürüklenen halkın ruhunu beslemek isteyen Yunus Emre, Türkçe konuşan halka, çağdaşlarının aksine onların diliyle seslenmiş, Arapça ve Farsça kelimelere

¹ Dr. Ebubekir ERASLAN, Yunus Emre'nin Risaletü'n-Nuhsîye ve Divan'ının Vahit Paşa-2 (3365-5) Nüshası -Metin-, Gece Kitaplığı, Ankara, 2021, 136 s.

Türkçe ruh ve kimlik vererek, coşkulu bir dille halkın duygularına hitap eden şiirler kaleme almıştır.

Yunus Emre; edebiyatımızda ve akademik dünyada hayatı, eserleri hakkında en çok çalışma yapılan isimlerden biridir. Fuat Köprülü'den bugüne birçok yerli ve yabancı isim, onu ilmî ve edebî çalışmalarının konusu olarak ele almıştır. Öyle ki Yunus merkezli araştırma ve incelemelerin künyesi birkaç kitap teşkil edecek hacme ulaşmıştır. Yunus Emre ile ilgili yapılan çalışmalardan biri de Ebubekir Eraslan'ın hazırladığı *Yunus Emre'nin Risâletü'n-Nuhsiye ve Divan'ının Vahit Paşa 2 Nüshası (3365-5) -Metin-* adlı eserdir. 2021 yılında Gece Kitaplığı yayınları arasından çıkan bu eser 136 sayfadan oluşmaktadır.

Eserin Giriş (s. 13) bölümünde, Yunus Emre'nin hayatta olduğu XIII. yüzyılın ikinci yarısı ile XIV. yüzyılın ilk çeyreğinde neler meydana geldiğine dair bilgiler verilmiştir. Burada ozanın yaşadığı çağın umumi manzarasını çizen Eraslan, Yunus'un hangi şartlar altında eser verdiğini zihinlere işleme düşüncesindedir. Araştırmacıya göre Yunus'u anlamının yolu, onun yetiştigi çevreyi bilmek ve eserlerini okumaktan geçmektedir.

Amaç, Kapsam ve Yöntem bölümünde (s.15) ilk hedefin zikredilen eserin metnini ortaya koymak olduğu vurgulanmaktadır. Ardından bu yazmayla ilgili nihaî hedefin dil incelemesi ve gramatikal dizini hazırlamak olduğunun altı çizilmiştir. Eserin Latin harflerine aktarımı sırasında dönemin dil özelliklerine göre hareket edilmiştir. Uzun ünlüler, ayınlı, hemzeli ve damak n'li sözcükler istisnasız gösterilmiştir. Şiirdeki Arapça ibareler italik yazılmış, hemen altlarında dipnotlarla anlamları verilmiştir. Şiirlerin tamamı varak numaralarına göre sıralanmıştır. Divan'daki 65 şiir, yine varaklardaki sıralarına göre l'den başlayarak numaralandırılmıştır. Şiirlerin çeviriyazısında büyük harf ve noktalama işaretlerinden istifade edilmemiştir.

Birinci bölümde (s. 17) Yunus Emre'nin hayatı hakkındaki bilgilerin iki kaynağa dayandığından; bunların menkıbeler ve Osmanlı Devleti'nden kalan arşivlerdeki vesikalar ve şair hakkındaki telif eserlerin bulunduğu tarihî belgeler olduğundan söz edilmiştir. Değinilen menkıbelere göre Yunus'un hayatı hakkında anlatılanlar birbirinden farklıdır. Kimine göre varlıklı bir Yunus, kimine göre yoksul, kimine göre çöllerde dolaşan derviş Yunus ile karşılaşmaktadır. Bu menkıbelerin ortak noktası ise Yunus Emre'nin Tapduk Emre ile yolunun kesişmesi ve ona hizmet etmesidir. Eraslan'ın verdiği bilgilere göre; araştırmacıların tarihi belgeler olarak başvurdukları ilk kaynak *Risâletü'n-Nuhsiyye*'dir. Hayatı ve yaşadığı dönem hakkında görüş ayrılıkları olan ozana ait bilgilere tarihî belgeler açıklık getirmiştir. Adnan Erzi'nin, Beyazıt Devlet Kütüphanesinde rastladığı 7912 numaraya kayıtlı yazmadaki derkenarla birlikte Yunus Emre'nin ölüm tarihi ve ne kadar yaşadığı sorunu çözülmüştür. Buna göre şairin 1240-1/1320-1 yılları arasında yaşamış olduğu söylenmektedir. Hikmet İlaydın menkıbelerdeki bilgilerin çelişkili olduğu savunup eserlerini incelemeye yönelmiş, Âşıkpaşazâde'nin verdiği tarihlerin doğru olduğunu savunmuştur. Resmî belgeler incelendiği zaman Yunus'un varlıklı bir insan olduğu görülmekte, İslam tarihine ve mitolojiye vakıf olduğu bilinmektedir.

Birinci bölümün devamı Yunus Emre'nin eserlerine ayrılmıştır. İlk eseri *Risâletü'n-Nuhsiyye* olup bu eserin türü, ölçüsü, teması hakkında bilgiler verilmiş, risale üzerine çalışan kişilerden söz edilmiştir. Yunus Emre'nin hayatını, görüşlerini bütünüyle yansıtan eseri *Divan*'dır. Şair, sanat yapma gayesi gütmeye için divan tertip etmemiştir. Bu yüzden oluşturulan *Divan* adlı eserde karışıklıklar olmuş, bu karışıklıklar eserde sebebiyle birlikte açıklanmıştır. Eserin öne çıkan nüshalarının bahsedildiği bu bölümde, Yunus mahlaslı şiirlere bazı mecmua ve cönklerde de rastlandığına değinilmiştir. *Divan*'da kullanılan nazım biçimlerine, ölçüye, dil

özelliklerine, içeriğe de yer verilmiştir. Yine bu bölümde *Divan*'ın nüshaları ve Vahit Paşa 2 nüshasının özellikleri incelenmiştir. Bu nüshanın istinsah tarihi ile ilgili görüş ayrılıkları vardır. Nüshayı dil yönüyle inceleyen ilk araştırmacı olan Eraslan, bu nüshanın XVII. yüzyıldan önce yazılmış olamayacağı kanaatine varır. Nüshanın fiziki özellikleriyle beraber bölümler hakkında bilgiler verilmiştir. Yunus'un şiirleriyle vermek istediği mesajlar ve onun yararlandığı kaynaklardan da söz eden araştırmacı Vahit Paşa 2 nüshasının şekil, dil ve üslup özelliklerini incelemeye geçmiştir. Bu bölümün sonunda ayrıca kaynakça bölümü bulunmaktadır.

İkinci bölümde Vahit Paşa 2 nüshasını oluşturan 126a-158a varaklarının çeviriyazısı bulunmaktadır. Her bir şiirin başlangıcında numarası bulunur. Ayrıca varak numaraları da ayrıca içinde gösterilmiş ve şiirler beyit düzeninde yazılmıştır. Bu şiirlerde geçen okuyucunun anlamakta zorlanacağı kelimeler ve Arapça ibareler için sayfa altı sözlük yöntemi kullanılmış olup kelimelerin anlamı dipnotta verilmiştir. Bu bölümün sonunda tıpkıbasım örnekleri de verilmiştir.

Yukarıda ana hatlarıyla tanıtılan eserin önemli özelliklerinden birincisi Türkiye Türkçesinin kuruluşunda büyük önem taşıyan ve hayatı hakkındaki bilgiler halen tartışma konusu olan Yunus Emre'nin hayatı ve sanatının kabul görmüş haliyle okuyucuya sunulmuş olmasıdır. İkincisi Vahit Paşa 2 nüshasının Yunus Emre yazmaları içerisinde ortaya çıkarılan en genç nüsha olmasıdır. Böylece Yunus Emre'nin şairliği ve şahsiyeti tekrar gözler önüne serilmiştir.